

Sygn. akt II CNP 61/09

POSTANOWIENIE

Dnia 3 grudnia 2009 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący)

SSN Marian Kocon

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 3 grudnia 2009 r.

skargi M.T.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia

Sądu Rejonowego w Ł.

z dnia 25 stycznia 2008 r., sygn. akt [...]

wydanego w sprawie z wniosku M.T.

przy uczestnictwie B.K., J.K. i K.Ł.

o stwierdzenie nabycia spadku po J.K.

synu S. i M.,

oddala skargę.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w Ł. postanowieniem z dnia 25 stycznia 2008 r. stwierdził, że spadek po J.K., synu S. i M., zmarłym w dniu 12 listopada 1997 r. w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w Ł., na podstawie ustawy nabyli: żona zmarłego J.K. oraz jego córki M.T. i B.K. po $\frac{1}{3}$ części każda z nich, z tym, że wchodzące w skład spadku gospodarstwo rolne nabyły: żona zmarłego J.K. oraz siostra K.Ł. po $\frac{1}{2}$ części każda z nich.

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem powyższego orzeczenia wniosła wnioskodawczyni M.T. zaskarżając je w całości i zarzucając Sądowi Rejonowemu naruszenie prawa materialnego przez: nieprawidłową wykładnię art. 1062 § 1 k.c. polegającą na wadliwym uznaniu, że trwale niezdolne do pracy rodzeństwo spadkodawcy posiada pierwszeństwo dziedziczenia gospodarstwa rolnego – przed zstępnymi spadkodawcy nie posiadającymi kwalifikacji określonych w art. 1059 k.c. i art. 1060 k.c., w sytuacji, gdy zasada ta dotyczy wyłącznie rodzeństwa spadkodawcy spełniającego przesłanki z art. 1059 pkt 1 i 2 k.c. oraz niewłaściwe zastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego art. 1062 § 1 k.c. zamiast art. 1062 § 1 k.c., art. 1063 k.c. i art. 931 k.c. Zarzucając powyższe skarżąca wskazała, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z art. 1062 § 1 k.c., art. 1063 k.c. i art. 931 k.c. Nadto zdaniem skarżącej przedmiotowa sprawa ma charakter wyjątkowego wypadku w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c., bowiem zaskarżone orzeczenie narusza podstawowe zasady porządku prawnego, konstytucyjne wolności oraz prawa człowieka i obywatela, tj. prawo własności i dziedziczenia (art. 21 i 64 Konstytucji, art. 1 Protokołu dodatkowego do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności). Skarżąca podniosła też, że zwrot „w wyjątkowych wypadkach” nie stanowi osobnej, samodzielnej przesłanki dopuszczalności skargi, a odnosi się do naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, zaś z ostrożności procesowej, wobec rozbieżnych interpretacji sformułowania „wyjątkowe wypadki”, wyjaśniła, że nie skorzystała z przysługującego jej uprawnienia do zaskarżenia postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w drodze apelacji, na

skutek uchybienia jej pełnomocnika, który nie opłacił apelacji w należytej wysokości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 424¹ § 1 k.p.c. skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji, gdy przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności, albo praw człowieka i obywatela, skarga przysługuje także od prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd pierwszej lub drugiej instancji, jeżeli strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych.

Zatem prawomocne orzeczenie sądu pierwszej instancji wyjątkowo tylko może być przedmiotem kontroli w postępowaniu skargowym, a mianowicie w przypadku gdy zachodzi wyjątkowy wypadek, niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, zaś zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych nie jest możliwa. W konsekwencji nie można zgodzić się z poglądem skarżącej, że użycie przez ustawodawcę sformułowania „w wyjątkowych wypadkach” nie wskazuje na istnienie osobnej, samodzielnej przesłanki skargi oraz, że odnosi się do naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela. W kwestii tej wielokrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy zajmując stanowisko, że dopuszczalność skargi od orzeczenia sądu pierwszej instancji w sytuacji, gdy strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, uzależniona jest od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek: istnienia wyjątkowego wypadku oraz występowania niezgodności z prawem o kwalifikowanym charakterze, wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela

(zob. np. postanowienie SN z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 113; postanowienie SN z dnia 12 grudnia 2007 r., I CNP 111/07, niepubl.; postanowienie SN z dnia 22 marca 2007 r., II CNP 35/07, niepubl.; postanowienie SN z dnia 20 kwietnia 2007 r., IV CNP 37/07, niepubl.; postanowienie SN z dnia 27 listopada 2008 r., II CNP 105/08, niepubl.; wyrok SN z dnia 24 czerwca 2009 r., I CNP 28/09, niepubl.). Sąd Najwyższy orzekający w obecnym składzie podziela ten pogląd, który w tym miejscu nie wymaga szerszego uzasadnienia i odsyła w tym zakresie do powołanego orzecznictwa, uznając za zbędne przywoływanie w tym miejscu nie wymaga szerszego uzasadnienia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie wskazuje się również, że za „wyjątkowy wypadek” w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c. można uznać np. nieskorzystanie przez stronę z przysługującego jej środka zaskarżenia z powodu ciężkiej choroby, katastrofy, klęski żywiołowej lub błędnej informacji udzielonej przez pracownika sądu (zob. postanowienie SN z dnia 2 lutego 2006 r., I CNP 4/06, OSNC 2006, nr 6, poz. 13). Nadto podkreśla się, że zwykła dbałość o własne interesy wymaga zachowania należytej staranności w toku postępowania, co powinno przejawiać się w podejmowaniu przez stronę koniecznych, leżących w jej interesie, czynności procesowych, z zachowaniem właściwej formy i terminu do ich dokonania (por. wyrok SN z dnia 24 czerwca 2009 r., I CNP 28/09, niepubl.). W konsekwencji okoliczność, w której środek zaskarżenia wniesiony z uchybieniem terminu, niewłaściwie opłacony lub dotknięty brakami został odrzucony, czy też zaniechanie wniesienia przysługujących stronie środków prawnych, z przyczyn leżących po stronie zainteresowanego, wyklucza uznanie takich sytuacji za wyjątkowy wypadek (zob. np.: wyrok SN z dnia 15 maja 2007 r., V CNP 26/07, niepubl.; postanowienie SN z dnia 27 listopada 2008 r., II CNP 105/08, niepubl.).

W niniejszej sprawie, wprawdzie skarżąca nie podzieliła poglądu, że dopuszczalność skargi od orzeczenia sądu pierwszej instancji w sytuacji, gdy strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, uzależniona jest od kumulatywnego spełnienia dwóch przesłanek, tj. istnienia wyjątkowego wypadku oraz występowania niezgodności z prawem wynikającej z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, to jednak „z ostrożności procesowej” wskazała na istnienie

wyjatkowego wypadku przejawiającego się w tym, że wnioskodawczyni nie skorzystała z przysługującego jej uprawnienia do zaskarżenia postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w drodze apelacji, na skutek uchybienia jej pełnomocnika, który nie opłacił apelacji w należytej wysokości. Należy jednak stwierdzić, mając na uwadze przyjęte powyżej znaczenie sformułowania „wyjątkowy wypadek”, że błąd pełnomocnika strony, polegający na nienależytym opłaceniu apelacji i skutkujący jej odrzuceniem, nie stanowi wyjątkowego wypadku w rozumieniu art. 424¹ § 2 k.p.c.

Z uwagi na powyższe Sad Najwyższy na podstawie art. 424¹ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.